

קונטרס

דברי תורה

פרקי אבות

שנאמרו על ידי

ב"ק אדמו"ר שליט"א
מהאלמין

הוצאה שני'

*

ה'תשנ"ז

בלתי מוגה

הוצאת אור יחזקאל

ברוקלין, נוא יארק יע"א
שנת תשנ"ז לפ"ק

פרקי אבות

בטל רצונך מפני רצונו, כדי שיבטל רצון

אחרים מפני רצונך (פ"ב מ"ד)

- א -

אפשר לפרש עפ"י מאמר התנא באבות יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ שיגיעת שניהם משכחת עון. דעיקר לימוד התורה הוא להגיע לידי מעשה, כמו שאמרו חז"ל (ב"ק יז.) וכמו שמובא ביערות דבש שמילל על אלו שלומדים כמה שעות ביום ולומדים רק גמרא ותוס' ואין לומדים ההלכה שמביא לידי מעשה, וכשבא מעשה לידו אינו יודע בין ימינו לשמאלו אפילו מה לשאול להמורה.

ובזה אפשר לפרש המשנה, בטל רצונך מפני רצונו, שאף אם יש לך חשק ללמוד רק גמרא ותוספות, אבל רצון השי"ת היא שתלמוד ההלכה שמביא לידי מעשה, כמו שכתב היערות דבש שאם לא למד ג' פעמים הלכות שבת אי אפשר שלא יחלל את השבת ח"ו וכו'. וזהו כל תכלית לימוד התורה, כמו שמובא ג"כ בספרים שאם אינו לומד ההלכה, אף אם למד ש"ס עם הראשונים אינו נקרא שלם, שחסר לגופו חלק ההלכה שזהו גמר הבנין. כמו שאחד בונה בנין שלם וכשכל הבנין כבר גמור אינו מסיידו ואינו מכניס אור בבנין, בודאי שאינו יכול להכנס לבנין ואינו נקרא שלם, כך הוא בענין התורה שאינו יכול להגיע לשלימות בלי לימוד ההלכה.

ובזה יובן מאמר התנא יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ שיגיעת שניהם משכחת עון, שדרך ארץ סובב על לימוד ההלכה, וע"י יגיעת שניהם משכחת עון, שלא יבוא לידי מכשול עבירה כיון שיודע ההלכה איך להתנהג, אז יתבטל רצון אחרים, שלא יחסר לו שום דבר במעשיו הגשמיים, וזהו מעבירין ממנו עול דרך ארץ, מדה כנגד מדה, משום

שלמד ההלכה שהוא "דרך ארץ", מעבירין ממנו עול דרך ארץ שלא יצטרך לבטל זמנו בעסק ענינים גשמיים, וענינים הגשמיים יהיו נעשין ע"י אחרים, וזהו כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך, והוא ממש במדה שאדם מודד מודדין לו, ודו"ק.

* * *

- ב -

עוד אפשר לפרש המשנה בטל רצונך מפני רצונו כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך. דהקב"ה ברא את העולם עפ"י דרך הטבע, ואם האדם מתנהג עפ"י דרך הטבע מתנהגים אותו מלמעלה ג"כ ע"פ דרך הטבע, כמ"ש רש"י וכן הוא בתורת כהנים על פסוק אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים כו', דכפי מה שהאדם מוסר נפשו להשי"ת כך מתבטלת הטבע בעבורו ומעורר נסי יציאת מצרים.

וידוע מאמרם ז"ל (מועד קטן דף כ"ח ע"א) דחיי בני ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא. ומזל הוא דרך הטבע, במזל שנולד כך הולך לו, ואי אפשר לשנותו, ודרך הטבע הוא שכל אחד חושב רק בשבילו, וזהו כל רצונו.

ואם האדם מבטל רצונו לעזור ליהודי אחר בשביל כבוד השי"ת, לקרב עוד יהודי שיעשה רצון הבורא, כמובא ברמב"ם על פסוק ואהבת שתאהבהו על הבריות, אז נעשה מאותיות רצון צנו"ר. ויש להוסיף בדרך רמז דבתיבת רצון"ך ורצוני"ו יש עוד ב' אותיות כ"ו, לרמז שהשם יתברך מתמלא רחמים עליו, דשם הוי' הוא שם הרחמים ויורד שפע מצנור הרחמים, ואז נתבטל רצון אחרים. אח"ר היינו הס"מ או מלאכים המקטריגים, ואז יתפרדו כל פועלי און מפני רצונך, פ"י שכל רצונך הוא רק לעשות רצון השי"ת.

וזהו מה שאמרו כל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים, דהיות ורוצה לקרב בנים צדיקים להשי"ת משלם לו כביכול מדה כנגד מדה בבנים צדיקים, ועי"ז נעשה ג"כ

צדיק שאין חטא בא על ידו כמבואר במשנה כל המזכה את
הרבים אין חטא בא על ידו.

* * *

פרק ג'

- א -

עקביא בן מהללאל אומר הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עבירה. דע מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון וכו'.

אפשר לפרש "מאין" באת, אם האדם מחזיק עצמו לאיין, "באת", יוכל לבוא בזה לעולם העליון בגי' עם הצדיקים. ועי' ברטנורא שפירש על מאין באת וכו', שהמסתכל שבא מטיפה סרוחה ניצול מן הגיאות. ואיך יוכל להגיע למדריגת אין, אם יחשוב לאן אתה הולך למקום עפר רימה ותולעה, ועיי' ניצל מן התאוה והחמדה אל הממון (ברטנורא). ויקטין האדם עצמו ויחשוב בדעתו שהוא כעפר ממש שכל אחד דורס עליה, כמו שאנו אומרים בכל יום בתפילה ונפשי כעפר לכל תהיה.

ומובא בסידור בית אברהם וז"ל: ונפשי כעפר לכל תהיה, יובן על פי מה שהובא ברמב"ם באבות, מעשה בחסיד אחד שאמר שיום אחד שמח בו יותר מכל ימיו, והוא יום שהייתי הולך בספינה והיה מקומי בפחות שבמקומות הספינה, והיו בספינה סוחרים ובעלי ממון ואני הייתי שוכב במקומי, ואחד מאנשי הספינה קם להשתין והייתי נקל ונבזה בעיניו שהייתי שפל בעיניו עד שגלה ערותו והשתין עלי, וחי השם לא כאבה נפשי למעשהו כלל ולא התעורר כחי, ושמחתי שמחה גדולה כשהגעתי לגבול שלא יכאיבנו בזו החסר ולא הרגישה נפשי אליו, וזה ונפשי כעפר לכל תהיה, שלא ירגיש הנפש מכל הבזיונות, ויהא כעפר שאינו מרגיש, ואפילו בזה שישתין עליו לא יכאוב נפשו, עכ"ל.

וזהו ההמשך לסוף המשנה, ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, דע"י שישפיל עצמו ויכיר שפלותו יוכל לראות גדלות הבורא ב"ה, ויסתכל לפני מי שעתיד ליתן דין וחשבון, ואינו נכשל בעבירה (עי' ברטנורא).

ומובא בספר ליקוטי תורה (טשערנאביל) דף נ"ט וזת"ד:
אמר אבי מורי (הרה"ק בעל מאור עינים) זצללה"ה יש שהוא
עניו, אבל אם נוגעים בענוותנותו הוא מקפיד, זה אינו עניו,
ודי למבין.

ועיי' הענוה יכולים להפוך המזל, שאם נולד במזל רע ח"ו
יכול להפוך אותו כמובא בספה"ק זכרון זאת (מהחווה הק'
מלובלין זי"ע) פרשת לך לך וז"ל, שמעתי מהרב איש
האלקים ר' בער מראוונא על "אין מזל לישראל", דמי
שמחזיק עצמו לאין, יכול להמשיך דברים התלויים במזל,
בני חיי ומזוני עכלה"ק.

- ב -

המהלך בדרך יחידי והמפנה לבו לבטלה הרי זה מתחייב בנפשו.

אפשר לפרש באופן זה, המהלך בדרך יחידי, כלומר,
שחושב שכל מה שהולך לעסוק במסחר כדרך הסוחרים הוא
רק להרבות כסף וזהב וחושב, שכל אלו הטלטולים הם
בשביל עצמו, בגלל שהוא רוצה כך, ואינו חושב על השי"ת,
שויתי ה' לנגדי תמיד (תהלים ט"ז), שהקב"ה מנהיג אותו
לכל מקום שהולך ומה שעושה הכל הוא מאתו יתברך, כמו
שאנו אומרים אני מאמין באמונה שלימה: שהבורא יתברך
שמו הוא בורא ומנהיג לכל הברואים, והוא לבדו עשה ועושה
ויעשה לכל המעשים. ועל ידי שחושב שבשכלו ובמעשי ידיו
הוא עושה הכל, עיי' מפנה לבו לבטלה, ולכן הרי זה מתחייב
בנפשו. שהרי מי שאינו מאמין אפי' באחד מיי"ג עיקרים אינו
קם בתחיית המתים ח"ו. רק צריך להאמין שהכל בהשגחה
פרטית, כמובא בספר שבחי הבעל שם טוב (אות קנ"ג) שפעם
אחת היה בקהילה קדושה נעמרוב, ורצה ליכנס מחדר הגדול
שלמעלה לחדר היותר קטן שלמטה ותעה למרתף. וצוה
לבדוק המזוזות. שאל אותו איש אחד, ואם יטעה אדם,
תיכף יתלה באיזה דבר, שמא מקרה הוא. השיב לו הבעל שם
טוב: אצלי אין מקרה. ומזה יאמין כל אדם שכל דבר בא

בהשגחה, ולא יתלה במקרה חס ושלוש.

ואפילו אם נופלים כמה עלין מהאילן ג"כ צריך להאמין שהכל בהשגחה פרטית, מובא בספר בעל שם טוב על התורה, שפעם אחת היה עם תלמידיו בשדה, ופתאום עבר על רגע רוח חזק ונפלו כמה עלין לארץ, ואמר, בני תדעו שזה הרוח שעבר עכשיו על רגע היה בשביל תולעת אחת שהיתה בסוף איזה עלה, והיתה החמה זורחת עליה ביותר, והיתה צועקת לה' להושיעה, ושלח ה' זה הרוח, ונפלו כמה עלין לארץ, ונפלה גם היא עמהם, ואמר להם זאת להודיע גודל השגחת הבורא ורחמנותו על כל בריין דעלמא.

וידוע מהאר"י הקדוש זי"ע שעיקר טלטולי הדרך שאדם נוסע ממקום למקום, וכל דבר ודבר שעושה, ואנשים שפוגש וכו', הכל הוא אך ורק כדי לתקן תיקוני נשמות השייכים לשורש נשמתו (עיין בספר מנחת יוסף ליו"ד בהקדמה), וכמו שמביא בספר שפתי צדיקים (פרשת ויקרא, דף מ' טור ב') וז"ל: שביאר הרב הצדיק המוכיח הגדול ז"ל [הוא בעל תולדות יעקב יוסף] כל שונאי ציון יהיו כחציר גגות וגוי שלא מלא כפו קוצר וגוי ולא אמרו העוברים ברכת ה' עליכם וגוי, כי השונאי ציון נקראים אותם השונאים תלמידי חכמים, על דרך שערים המצויינים בהלכה, ומצד זה שלא היו חפצים בתיקון, כי אם היו מתקרבים להת"ח לשמוע ממנו תוכחת מוסר אולי לבבו יבין ושב ורפא לו. ועי"ז נפרעים מדה במדה, כשיתגלגלו אח"כ בעשב השדה לא יבואו למקום שיכולין לבוא לידי תיקון, כגון בתבואה שבא לידי קצירה, ומזכירין על זה שם ה', ע"ד ויאמר בועז לקוצרים ה' עמכם, אלא יתגלגלו בחציר גגות, שמעולם לא יבוא לידי קצירה, וזהו יהיו כחציר גגות וגוי ולא אמרו העוברים ברכת ה' עליכם וגוי, עכ"ל.

ואפשר להוסיף בסיום הקרא, ולא אמרו העוברים, שהעוברים ממקום למקום בטלטולי הדרך, שנוסעים למסחר או לאיזה ענין אחר, צריך שידעו שהוא ברכת ה' עליכם, שכל ברכתכם היא מן השמים, והיא טובה גדולה לגופו ונפשו של האדם שידע שהיא ברכת ה' עליכם, ואם לא

ידע כל זה אז "כל שונאי ציון יהיו כחציר גגות", שלא יוכל לתקן מה שצריך לתקן על הדרכים.

וידוע מבעל שם טוב הקדוש זי"ע שכל אחד צריך לעבור המ"ב מסעות וכל מסעותיו מרומזות בתורה, כמבואר בספה"ק תולדות יעקב יוסף (בסופו, בליקוטים) וז"ל: שמעתי בשם מורי כשהלך בנסיעה הידועה הראה לו רבו במקום זה מרומז הנסיעה שהיו ישראל נוסעין במדבר במסע זה, וכל נסיעות האדם רמוזים בתורה וכו', וכן כשנשברה לו הספינה והיה בעצבות גדול, ובא רבו ותמה עליו והראה לו באיזה עולמות הוא עכשיו והיו שמות אהי וצירופי אהי וכו' ואז התחזק בלבו לתקן בשרשן כידוע לו וכו', עכלה"ק.

ועפי"ד התולדות הנ"ל ששמות אהי וצירופי אהי היו מרומזים, פירשתי הכתוב (תהלים ל"ז כ"ג) מה' מצעדי גבר כוננו ודרכו יחפץ, הר"ת במספר קטן עם הכולל עם מנין כ"א, כתיבת אהי, וזהו התיקון לשכינתא בגלותא. וזהו ענין הגלות של הצדיקים הקודמים וכו', לתקן בכל מקום, מה ששייך להם לתקן, ואכמ"ל.

וענין הנסיעה והתקשרות לבני אדם בדרך, הוא סוד הזיווג, כמו שביארתי במקום אחר. והוא בסוד יש שזיווגו הולך אצלו, ויש שהולך אצל זיווגו, והוא סוד תיקון שם הוי"ע"י הדרך.

ובירושלמי איתא שקודם ביאת המשיח יצטרכו בני ישראל להיות בכל מקום, ולא יהי' ד' אמות בכל העולם שלא תדרוך שם כף רגל יהודי, ובכל מקום שהולך אדם פעם אחת צריך להיות עוד פעם, כנודע.

ובענין זה שבמקום שהאדם נמצא שם פעם אחת, מוכרח להיות פעם שני', מצאתי עכשיו כן בספר פתגמין קדישין בשם הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע.

ועיין בספר ליקוטי דברי דוד (עמוד נ"ו) שכתב וזתו"ד: הבעל שם טוב זי"ע אמר, בהיות אדם פעם אחת באיזה מקום אזי מוכרח להיות שם באותו מקום פעם שנית. והנה

תיבת מוכרח יתפרש לשני דרכים: א' פירושו לשון חיוב, שחייב אדם להתאמץ ולהיות שם פעם שנית, הב' לשון הכרח כפשוטו, היינו: אם אינו נותן אל לבו בעצמו להיות שם פעם ב', אזי השם יתברך מגלגל הדבר באופן שמוכרח להיות שם פעם שנית. והנה תוכן טעם הענין הוא כך, כי אם ידע האדם בידיעה ברורה וצלולה שכל נסיעות והליכות האדם לאיזה מקום, הכל הוא לא במקרה חלילה, רק מאת ה' היתה זאת, ובהשגחה פרטית. וכוונת הבורא ב"ה בזה, שיש לאדם זה איזה חלק לתקן שם במקום הזה, הן בכח תורה ותפלה, הן באכילה ושתייה ושינה לשם שמים, והן בשאר עבודות לשם שמים, להוציא משם הניצוצות הקדושות ולהעלותן אל מקומם הרמה לשורש אחדותו הקדוש והנורא, ואז השם יתברך ברחמיו וחסדיו המרובים, מביא את האדם אל המקום הזה ושם דרך זה יראנו בישע אלקים. וכמו שאמר הבעל שם טוב זי"ע מה' מצעדי גבר כוננו, דהיינו שהשם יתברך עושה לאדם חשק לילך ולנסוע לאיזה מקום, וכוונתו יתברך שמו הוא, כי ודרכו יתברך שמו יחפץ, היינו שיעשה שם האדם הזה איזה עובדא מעבודתו יתברך, לתקן שם איזה תיקון הצריך לו כנ"ל. ועל כן חייב האדם לראות עצמו בבואו אל איזה מקום, יתן אל לבו מה זה ועל מה זה הביא אותו השם יתברך לכאן, ודאי לא לחנם הוא, ויראה ויבין בעיני שכלו כל אחד ואחד לפי מדרגתו ובחינתו מהו צורכו לתקן שם, וכמו כן יעשה ויפעול שמה. אמנם לאו כל אדם זוכה לעשות תיקונו בשלימות בפעם אחת, מחמת מקיפין שיש לו, והמסכים שיש לאדם הן המה המקיפין סביב עיני שכלו, ולא מניחים לו לבא אל האמת תיכף ומיד, לכן חייב הוא ומוכרח להיות שם עוד פעם שני' וכו'.

* * *

- ג -

עוד אפשר לומר בביאור המשנה הנ"ל והמהלך בדרך יחידי, במהלך שונה, בהקדם הפסוק בתהלים הנ"ל מה' מצעדי גבר כוננו ודרכו יחפץ, פירש"י ז"ל מי שהוא גבור

ביראת הקב"ה כו'. וברד"ק פי' מה', הצדיק שמתגבר במעשיו הטובים על הרשע, הא-ל יכון צעדו, יחפץ דרכו שיראה בדרכיו חפץ הא-ל יתברך ורצונו, וטעם מצעדי ודרכו, כי בכל אשר ינוע בכל עסקו יצליח.

ובמצודת דוד פי' מצעדי הגבר בתורה המה כוננו מה', רצה לומר, ה' מכוון ומיישר צעדיו. ודרכו, ה' חפץ דרכו ומצליחו בו.

וזקני השלי"ה הק' פי' מי שהוא גבור ביראה בכל מקום אשר מצעדיו הולכים הוא מצליח, שדרכו יחפוץ ה'.

ובתהלים בית אברהם פי' מה' מצעדי גבר כוננו, המתגבר על יצרו מה' כוננו כל צעדיו ומשמרין אותו מן השמים שלא יכשל בעבירה, בענינים שאין בידו לשמור עצמו, גם ודרכו, שהולך לצורך עצמו, יחפץ הקב"ה וכוון אותו שיהא בטהרת הקודש לשם שמים.

לכאורה צריכים להבין שמכאן נראה שרק מי שהוא גבור ביראת ה', הקב"ה מכוון ומיישר צעדיו, אמנם הלא באמת הבורא ית"ש הוא בורא ומנהיג לכל הברואים, וכמבואר במדרש, אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה.

ואפשר לומר הכוונה עפ"י ספה"ק אור המאיר (פרשת צו) שכתב וזתו"ד: שמעתי שביאר הבעל שם טוב פירוש הפסוק מה' מצעדי גבר כוננו ודרכו יחפץ, ואמר על אותן האנשים הנוסעים לארץ מרחקים בסחורות וכדומה המרחיקים נדוד, לא מחשבותיו יתברך מחשבותם, כי הם חושבים בנפשם שכל עצמם עם דרך נסיעתם לארץ מרחקים הוא בעבור הרבות זהב וכסף חילוף סחורתם, ולזה הם מכתתים רגליהם, ובאמת הוא יתברך לא כן ידמה, כי הוא יודע לתקן עניניו יותר ממנו, ולפעמים יש לו ככר לחם בארץ מרחקים הנוגע אל בחינתו, והוא צריך לאכול אותו ככר דייקא באותו המקום, ובשעה הזאת, או שצריך לשתות מלא מלוגמיו מים במקום ההוא. ולכוונה זו מצעדי גבר כוננו, להרחיק נדוד כמה מאות פרסאות, בכדי להשלים את נפשו עם זה הככר

לחם ושתיית מים מעט או הרבה. ולפעמים אפילו אליו לא יגיע, כי אם לאחד ממשרתיו העברים, אם יש לו פת לחם וקיתון מים, ולהיות שאין ידו משגת לנהוג נסיעה למקום רחוק כזה, זאת היא הגורמת רצון לבעליו לנהוג דרך נסיעתו דייקא למקום ההוא בעבור עבדו, למלאות כרסו מלחם המזומן לו שם ולשתות מימיו הנוגעים אליו, כי כן גזרה חכמתו יתברך שמו, הצריך להשלמת נפשו לקבץ חלקיהן, המה אחת מדרכי א'.

ולזה רומז הכתוב, מה' מצעדי גבר כוננו, שנוהג איזה נסיעה למקום רחוק, והכל הוא מאתו יתברך, כאשר גזרה חכמתו, להשלמת נפשו באחת מסיבותיו יתברך שמו, הידועים רק לו, והוא האדם עצמו לא כן ידמה ולבבו לא כן יחשוב, כי אם ודרכו יחפץ, לנהוג נסיעה ובסחורה וכדומה, עכתודה"ק.

ולפי דברי הבעשטה"ק זי"ע יובן הפסוק, דהנה אמרו חז"ל (שבת קד.) הבא לטהר מסייעין אותו וכו', ועוד אמרו פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם. והנה ידוע דכל הצדיקים כמו זקניי הגר"א, הבעשטה"ק, הרבי ר' אלימלך ואחיו הרבי ר' זושא ועוד, ערכו גלות מכמה טעמים הידועים ושאינם ידועים, ואחד הטעמים היה כדי לתקן נפשות ישראל עלי דרך כנודע, והרבה מהם ערכו גלות להשתתף צער השכינה הקדושה דשכינתא בגלותא, ואיתא בסנהדרין (דף ל"ז ע"ב) ואמר ר' יהודה בריה דר' חייא גלות מכפרת עון מחצה, מעיקרא כתיב והייתי נע ונד, ולבסוף כתיב וישב בארץ נוד. אמר רב יהודה גלות מכפרת שלשה דברים וכו' (פירש"י חרב ורעב ודבר) ר' יוחנן אמר גלות מכפרת על הכל וכו'.

ולפי הנ"ל אפשר לפרש גלות מכפרת על הכל, פי' גלות שמקבלים עליהם הצדיקים, מכפרת על כלל ישראל, להקל מעליהם עול הגלות ולהקל צער השכינה הקדושה.

ובזה יובן פירש"י והמפרשים בפסוק הנ"ל שמי שהוא גבור ביראת ה' כשהולך בדרך נזהר לתקן כל עניני הדרך,

בפרט לצורך עצמו שגלות מכפרת על הכל כנ"ל מגמרא סנהדרין הנ"ל.

וזהו שמסיים הכתוב, "ודרכו יחפץ", שאף שנראה בדעתו שהולך לצורך עצמו, בכל זאת מה שמושך אותו לילך, זהו דרכו של הקב"ה, והוא משתוקק לילך בדרכי ה' ורחמנא לבא בעי. שכמו ששכינתא בגלותא, גם הוא מקבל בלבו וברצונו לילך בגלות להשתתף בצער השכינה הקדושה כביכול, כיון שרצונו לעבוד את ה', ומגודל אהבת ה' מסגף עצמו על הדרך. כמו שידוע שהרבי ר' זושא זי"ע היה לן במקום אחר כל יום, ולא היה מבקש לאכול מאף אחד רק אם הזמינו אותו היה אוכל. וכל כמה שהיה הסיגוף גדול ביותר היה בשמחה יותר. ואלמלא הקב"ה עזרו לא היה יכול בדרך הטבע לערוך סיגופים כאלו, כי לא היה מחזיק מעמד, ומה' מצעדי גבר כוננו שנתן לו כוחות להשלים מעשה המצוה של קבלת עול גדול וכל פסיעה ופסיעה שהלך וכל מעשה שעשה הוא רק עזר השם, ומחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה. וה' הצליח דרכו שיכול לתקן מה שצריך, כמבואר באור המאיר הנ"ל.

* * *

- ד -

עוד אפשר לפרש מ"ש ודרכו יחפץ, שהקב"ה אוהב מאוד את דרכם של הצדיקים הקדושים שמקבלים עליהם עול גלות כנ"ל.

והאמת הוא שההולך בגלות אף שהולך לפי דעתו לצורך עצמו, כגון לצורך מסחר או שנוסע לאסוף כסף לצרכי נשואי בניו ובנותיו וכדומה, צריך לדעת שהוא חלק מתבלי משית, ואם מקבל על עצמו בשמחה אז יהיה גלות זה כפרה על עוונותיו, ויכול להזדכך עי"ז כמ"ש בספר עטרת מנחם (ל). וז"ל: הרה"ק ר' אלימלך מגראדזיסק בעל אמרי אלימלך סיפר להרה"ק ר' אריה לייב מגור זצ"ל בעל שפת אמת, ששמע מאביו הרה"ק ר' חיים מאיר יחיאל ממוגלניצה

זצ"ל, ששמע מזקיני הרה"ק ר' ישראל המגיד מקוזניץ זצ"ל בעל עבודת ישראל, שאמר בשם הבעל שם טוב זצ"ל, שקודם ביאת המשיח תהיה השפעה גדולה בעולם ויתעשרו אחינו בני ישראל ויתרגלו להוצאות מרובות בהנהגת ביתם וישליכו מדת ההסתפקות במיעוט, ואח"כ יבואו שנים רעות וחוסר, ודחקות פרנסה ועניות גדול בעולם, וכבר לא יהיו רגילים במדת ההסתפקות, וצרכי עם בני ישראל יהיו מרובים, ולא יהיה להם מקור לפרנסה כפי הצטרכותם, וזאת יהיה חבלי משיח, ומאד מצאו הדברים חן בעיני הרה"ק מגור זצ"ל, ואמר שכן הוא עתה בעוה"ר עכ"ל.

וזהו הסיבה שיש בעולם עשירים יהודים חרדים בכל מדינה ומדינה, ובאים משולחים עליהם לקבץ מעות עבור צרכים שונים, וכל זה הוא מחבלי משיח, ודבר זה צריכים לדעת, הן המשולחים והן העשירים, שכל זה הוא חלק מהגלות, וגורם לגאולה שאנו מחכים עלי' בכל יום, ובכל עת, ובכל שעה.

ועיין בתנא דבי אליהו רבה (פרק י') חסד עשה הקב"ה שפיזר את ישראל לבין העכו"ם, ושם בפרק י"ד, ושב אל השי"ת בתוך הגלות ואמר להם הקב"ה הסבו שעה אחת עד שיגיע שעת הסעודה, וכל כך למה, כדי למרק עונותיהן של ישראל שיהיו כולן טהורין ויבואו לחיי העולם הבא.

ובתנא דבי אליהו זוטא פרק כ' וז"ל, הקב"ה מביא לעתיד כסא הדין ויושב עליו כו' קורא לשמים וארץ כו' לחמה ולבנה כו' לכוכבים ולמזלות כו' למלאכי השרת כו' לכסא הדין כו' ואומר כו' מפני מה ראית שכינתי מסתלקת וביתי חרב ובני גלו ולא בקשתם עליהם רחמים כו', הא למדת שאין כל בריה יכולה להנצל מן הדין.

רואים אנו מזה ב' ענינים לעריכת הגלות של הצדיקים הקדושים, א' שע"י גלותם ממהרים הגלות, שכל ישראל ערבין זה בזה, ואחד עושה בשביל השני. ב' ע"י קושי הגלות מבקשים רחמים על כלל ישראל, כיון שעל הדרך מרגישים גודל הכאב של הגלות וגודל הנסיונות שכלל ישראל עוברים

בהיותם בגלות בין העמים, וג"כ להנצל מן הדין כמבואר בזוטא פ"כ הנ"ל, ועיי' הקב"ה מתמלא עלינו רחמים לגאולינו, כמבואר בזוה"ק (פרשת כי תצא) גבי מצות שילוח הקן, שענינו הוא לקרב הגאולה, כשהיונה באה ורואה שלקחו ממנה הבנים, הולכת ומסתובבת ובוכה להקב"ה בבכיות נוראות שגזלו לה את הבנים, ועיי' מתעורר הקב"ה כביכול, כי הלא הבנים שלו הם ג"כ בגלות כ"כ הרבה שנים, ועיי' מתעורר להוציא אותנו מהגלות, ובגלל זה הוא סגולה לאריכות ימים עיי"ש.

וזהו כוונת המשנה, המהלך בדרך יחידי, פי' שמדמה בדעתו שמהלך בדרך "יחידי", היינו שהוא רק לצורך עצמו, ואינו לצורך תיקון השכינה הקדושה שצריך לעשות, וגם להעלות נשמות ישראל מגלותן שהם פזורים בדרכים. והמפנה לבו לבטלה, שאין נסיעתו והילוכו לעשות תיקונים גדולים רק לבטלה ח"ו, הרי זה מתחייב בנפשו, פי' במה שלא עשה כל התיקונים בנסיעתו על הדרכים, כדרך הצדיקים הנ"ל.

וזהו ודרכו יחפץ, שהשי"ת חפץ בדרך זה של הצדיקים, ורוצה שע"י הגלות ודחקות הפרנסה תתקרב גאולתו ופדות נפשינו, שע"י הגלות יתכפרו עוונותינו כנ"ל, וממילא כשעונות בני ישראל נמחלים אין שום סיבה אצלו יתברך להחזיק אותנו עוד בגלות, וזה גורם שיחוס וירחם עלינו, ויגאלינו במהרה גאולת עולם אמן.

